

RAPORT

„Evaluarea procesului de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public în anul 2013”

Chișinău 2014

Autor: Dumitru LAZUR

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Guvernare deschisă pentru o societate informată și activă” implementat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) și Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”, în perioada martie 2013 – martie 2014, la inițiativa și cu suportul financiar al Fundației Soros-Moldova în cadrul Programului Buna Guvernare. Conținutul raportului nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Soros-Moldova

CUPRINS

Introducere.....	4
Capitolul 1	
1.1 Distribuirea/deschiderea datelor cu caracter public pe portalul datelor guvernamentale date.gov.md.....	5
1.2 Funcționalitatea portalului date.gov.md în viziunea mass-media și a societății civile.....	9
Capitolul 2	
2.1 Accesibilitatea și utilitatea datelor cu caracter public, deschise în iunie-decembrie 2013....	13
2.2 Gradul de deschidere a seturilor care nu au fost deschise în 2012 în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 195 din 4 aprilie 2012.....	16
Concluzii.....	18
Recomandări.....	19

Introducere

Raportul „Evaluarea procesului de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public în anul 2013” analizează modalitățile de distribuire/deschidere a datelor cu caracter public în perioada **iunie-decembrie 2013** (perioada de la [raportul](#) precedent de monitorizare realizat de CJI, prezentat public la 3 iulie 2013), inclusiv a gradului lor de accesibilitate și a utilității datelor pentru societatea civilă și mass-media în procesul de abordare a subiectelor de interes public.

Raportul și-a mai propus să evalueze în ce măsură ministerele și alte autorități administrative centrale au publicat în perioada iunie-decembrie 2013 seturi de date noi pe portalul datelor guvernamentale cu caracter public [date.gov.md](#).

La elaborarea raportului au fost folosite atât metode cantitative, cât și calitative de analiză a procesului de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public:

- Analiza de conținut a seturilor de date plasate de portalul [date.gov.md](#) sub aspectul utilității și relevanței lor pentru cetățeni, inclusiv pentru mass-media și societatea civilă.
- Chestionarea jurnaliștilor și reprezentanților societății civile privind accesibilitatea și utilitatea datelor deschise, 40 de persoane răspunzând la un chestionar-tip.
- Analiza legislației naționale în vigoare, a standardelor internaționale în domeniul deschiderii datelor guvernamentale cu caracter public, cercetărilor de specialitate etc.

Raportul a identificat mai multe probleme în procesul de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public și, în final, vine cu recomandări privind depășirea acestora.

Capitolul 1

1.1 Distribuirea/deschiderea datelor cu caracter public pe portalul datelor guvernamentale date.gov.md

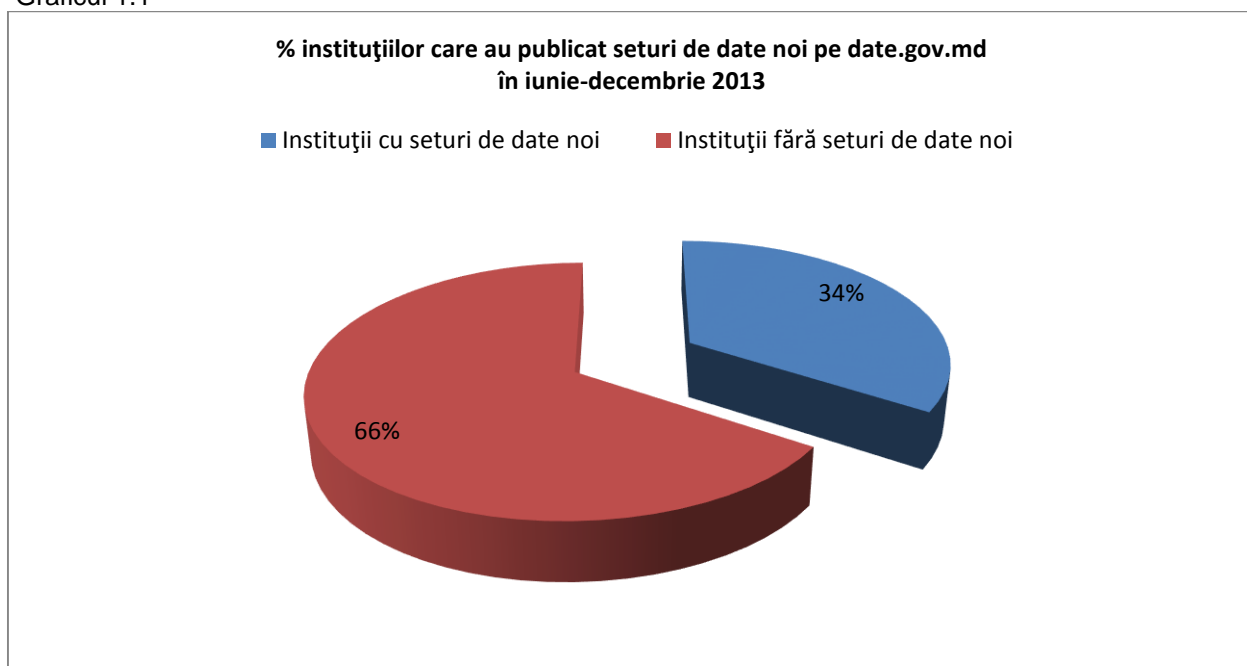
La 29 aprilie 2011, prin [dispoziția nr.43](#), Guvernul Republicii Moldova a decis crearea portalului datelor guvernamentale cu caracter public www.date.gov.md „în scopul asigurării transparenței procesului decizional și participării cetățenilor la actul de guvernare, precum și accesului cetățenilor și mediului de afaceri la datele guvernamentale cu caracter public”¹. Centrul de Guvernare Electronică (CGE) a fost numit responsabil de coordonarea dezvoltării și mentenanței portalului.

Guvernul a dispus ca ministerele, autoritățile administrative centrale și alte autorități și instituții publice să identifice lunar trei seturi de date de interes pentru cetățeni și business, pe care să le publice pe portalul date.gov.md și să asigure actualizarea periodică a datelor guvernamentale cu caracter public în funcție de frecvența colectării lor.

La 4 aprilie 2012, prin Hotărârea nr. 195², Guvernul a aprobat Planul de acțiuni pentru o Guvernare Deschisă pe anii 2012-2013 care prevede, printre altele, asigurarea procesului de reutilizare a informației din sectorul public, inclusiv dezvoltarea portalului guvernamental date.gov.md în calitate de ghișeu unic de acces la toate datele guvernamentale deschise. Ministerele și alte autorități administrative centrale au fost obligate să întreprindă măsurile necesare pentru executarea integrală și în termenele stabilite a acțiunilor prevăzute în plan.

În perioada de raport (iunie-decembrie 2013), numărul de ministere și autorități administrative centrale prezente pe date.gov.md a rămas neschimbat – 41 de instituții. Timp de jumătate de an, **14 din cele 41 de organe de stat și publice** (sau 34%) au publicat pe portalul date.gov.md seturi de date noi (vezi *Graficul 1.1*). În plus, sunt actualizate periodic circa 20 de seturi de date publicate anterior de instituțiile publice și de stat.

Graficul 1.1

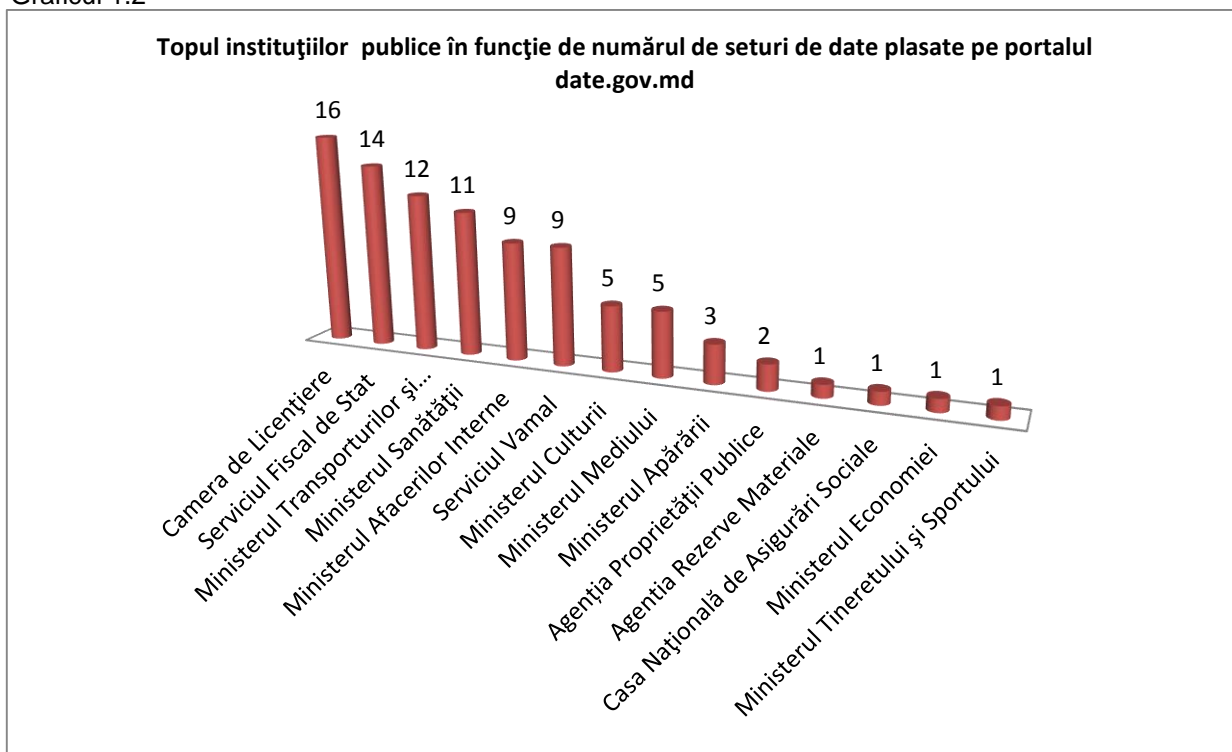

¹ Dispoziția prim-ministrului Republicii Moldova nr. 43 din 29 aprilie 2011.

² Hotărârea Guvernului nr.195 din 4 aprilie 2012 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru o Guvernare Deschisă pe anii 2012-2013.

În total, în perioada de raport, cele 14 instituții au publicat **90 de seturi de date noi**. Primele cinci poziții în topul celor mai deschise ministere și autorități publice centrale pe portalul date.gov.md sunt deținute de Camera de Licențiere (cu 16 seturi de date), Serviciul Fiscal de Stat (cu 14 seturi de date), Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor (cu 12 seturi de date), Ministerul Sănătății (cu 11 seturi de date) și Ministerul Afacerilor Interne și Serviciul Vamal (cu câte nouă seturi de date). Alte două ministere (Ministerul Culturii și Ministerul Mediului) au publicat câte cinci seturi de date, pe când Ministerul Apărării și Agenția Proprietăți Publice – trei și, respectiv, două seturi de date. Patru organe de stat și publice au plasat pe portal câte un set de date (vezi *Graficul 1.2*).

Graficul 1.2

Comparând liderii din perioada aprilie 2011 – mai 2013 (perioadă acoperită de primul raport al CJI) și actualii lideri, se observă că în top 5 s-au menținut două instituții – Ministerul Sănătății și Ministerul Afacerilor Interne. De remarcat că ceilalți patru lideri, potrivit raportului anterior al CJI, erau la coada clasamentului. De exemplu, Serviciul Vamal, de la lansarea portalului date.gov.md în aprilie 2011 până în iunie 2013, nu publicase niciun set de date, însă, în scurt timp de la lansarea raportului CJI, a făcut publice nouă seturi de date. Actualul lider – Camera de Licențiere – până la 31 mai 2013, timp de mai bine de doi ani de la lansarea portalului date.gov.md, a postat cinci seturi de date, pe când în perioada de raport – 16 seturi. Același trend se observă și în cazul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor (trei seturi publicate în perioada aprilie 2011-mai 2013 și 12 seturi de date – în iunie-decembrie 2013) și al Serviciului Fiscal de Stat (16 seturi în aprilie 2011-mai 2013 și 14 seturi – în iunie-decembrie 2013).

În continuare, patru autorități administrative centrale de la lansarea portalului date.gov.md în aprilie 2011 nu au publicat niciun set de date. Este vorba de Agenția Medicamentului, Centrul de Acreditare în domeniul Evaluării Conformității Produselor, Centrul Național de Sănătate Publică și Centrul Național de Transfuzie a Sângelui. Potrivit Ministerului Sănătății, structurile subordonate ministerului publică seturi de date pe contul Ministerului Sănătății de pe portalul date.gov.md. Se recomandă ca în continuare seturile de date produse, de exemplu de Agenția

Medicamentului, să fie publicate pe contul său de pe date.gov.md, pentru a facilita accesul utilizatorilor la aceste date. Datele publicate de ministere pe date.gov.md nu pot fi sortate după instituția subordonată, ceea ce complică procesul de căutare a informației.

La 26 decembrie 2012, Parlamentul a adoptat [Legea nr. 305 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public](#) (publicată în „Monitorul Oficial” la 29 martie 2013). Legea are scopul să faciliteze reutilizarea documentelor deținute de autoritățile și instituțiile publice, care au fost create în cadrul activității publice proprii și care pot fi ulterior utilizate în scopuri comerciale sau necomerciale. Legea prevede că toate autoritățile și instituțiile publice sunt obligate să întocmească liste de documente pentru reutilizarea prin mijloace electronice și într-un format prelucrabil și să desemneze o persoană responsabilă de întocmirea listelor și directoarelor de documente pentru reutilizare, precum și de plasarea acestora pe pagina web a autorității sau instituției publice și pe portalul guvernamental unic de date deschise. Prin urmare, din 29 martie 2013, autoritățile și instituțiile publice sunt obligate prin lege să deschidă datele cu caracter public pe portalul date.gov.md și propriile pagini web.

Adoptarea legii nu a impulsionat în mare măsură, în a doua jumătate a anului 2013, procesul de deschidere a informațiilor publice. Unul din motive ar fi adoptarea cu întârziere, la 8 noiembrie 2013, a [Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 305 din 26 decembrie 2012](#) privind reutilizarea informațiilor din sectorul public.

Hotărârea prevede că, în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a normelor metodologice, autoritățile administrative centrale vor elabora lista documentelor publice, inclusiv a datelor structurate pe care le dețin și sunt destinate reutilizării, și vor publica aceste documente și date pe pagina-web oficială proprie și, respectiv, pe portalul guvernamental unic de date deschise, conform planurilor interne de activitate. Prin urmare, până la mijlocul lunii februarie 2014, instituțiile de stat și publice trebuie să decidă ce seturi de date vor oferi publicului în viitor.

La 17 decembrie 2013, Normele metodologice de reutilizare a informației din sectorul public au fost discutate cu autoritățile publice centrale în cadrul [unei mese rotunde organizate de CGE](#). Potrivit CGE, implementarea Normelor metodologice „va genera extinderea seturilor de date publice accesibile pe portalul date.gov.md, precum și conștientizarea de către instituțiile publice a responsabilității acestora privind accesul și reutilizarea informațiilor cu caracter public”³.

Instituțiile de stat și publice care au respectat termenele de implementare a prevederilor Planului de acțiuni pentru o Guvernare Deschisă pe anii 2012-2013, în special p. 3.4, ar trebui să aibă această listă de documente publice. Planul prevede, printre altele, că fiecare autoritate publică urmează să elaboreze propriul Catalog de Date Guvernamentale cu Caracter Public, care să conțină lista tuturor datelor brute/primare cu care operează autoritatea și care pot fi publicate pe portalul date.gov.md. Catalogul urma să fie publicat pe pagina web a autorității publice cel târziu în trimestrul II al anului 2012. Potrivit [Raportului de Progres al Implementării Planului de Acțiuni pentru o Guvernare Deschisă](#), Catalogul Date Guvernamentale cu Caracter Public a fost elaborat de 15 instituții. Odată cu adoptarea Legii nr. 305 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public și, respectiv, a Normelor metodologice de aplicare, termenul limită a fost extins indirect până în februarie 2014.

CGE afirma în mai 2013 că, până la sfârșitul anului 2013, va lansa a treia versiune a portalului date.gov.md care va funcționa după principii noi, fiind înlăturate problemele care există astăzi. Cea mai importată schimbare va viza modul de completare a site-ului cu seturi de date de către

³ Comunicatul de presă al CGE „Coordonatorii pentru date deschise, informații despre reutilizarea informației din sectorul public”, 17 decembrie 2013.

organele de stat. Paginile web oficiale și portalul date.gov.md vor fi interconectate, așa încât atunci când coordonatorul de date guvernamentale deschise va plasa un set de date pe site-ul instituției, acesta va fi publicat automat și pe date.gov.md. Astăzi, după acest principiu funcționează portalul particip.gov.md.

Noua versiune a portalului nu a mai fost lansată, termenul fiind extins, potrivit CGE, până în semestrul I al anului 2014.

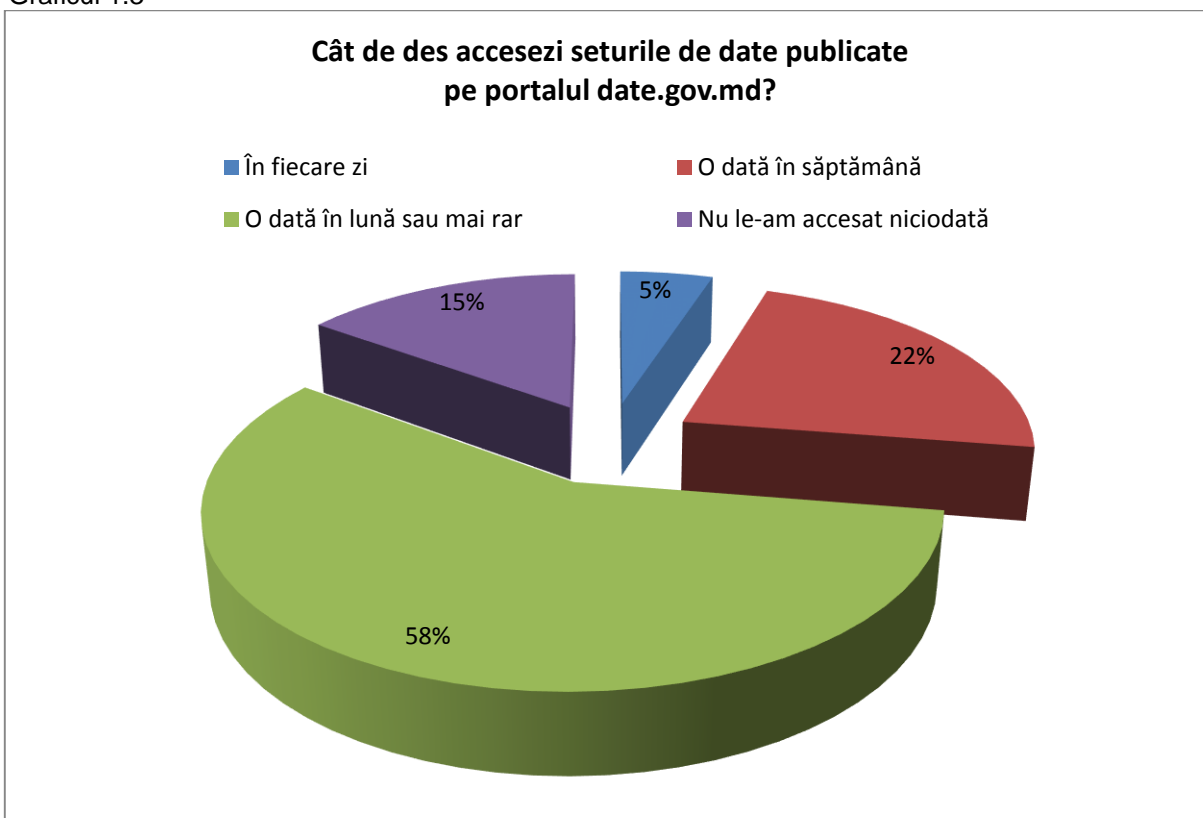
1.2 Funcționalitatea portalului date.gov.md în viziunea mass-media și a societății civile

În cadrul chestionării a 40 de jurnaliști și reprezentanți ai societății civile în procesul realizării prezentului raport, s-a propus să se afle cât de des sunt accesate datele cu caracter public de pe portalul date.gov.md și în ce măsură sunt aceste date utile la scrierea articolelor, studiilor etc. În plus, s-a propus să se afle dacă atitudinea jurnaliștilor și activiștilor față de date.gov.md s-a schimbat în ultimele șase luni (în mai 2013, în cadrul primului raport de evaluare a procesului de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public, au fost adresate aceleași întrebări).

Jurnaliștii și reprezentanții societății civile, în continuare, nu accesează cu regularitate seturile de date publicate pe portalul date.gov.md. Doar 27% din respondenți afirmă că consultă informația de pe portal în fiecare zi sau o dată pe săptămână. Majoritatea persoanelor chestionate (58%) susțin că accesează portalul o dată pe lună sau mai rar, pe când 15% nu au accesat niciodată seturile de date de pe date.gov.md (vezi *Graficul 1.3*).

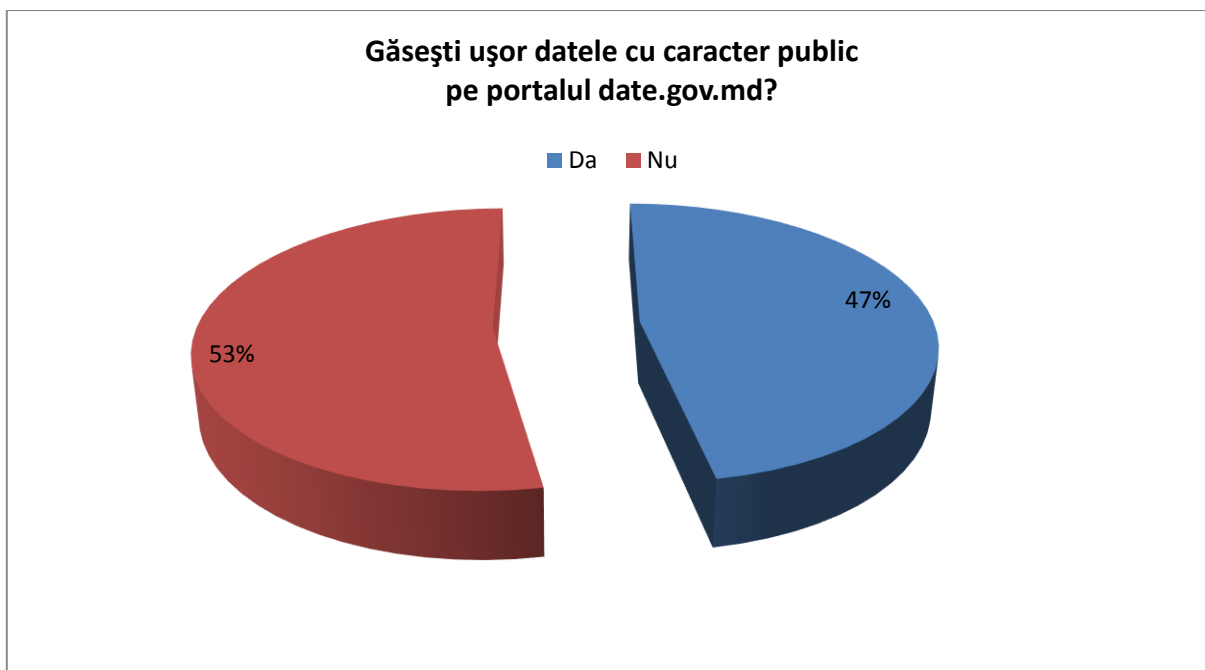
Indicatorii chestionării din mai 2013 și decembrie 2013 sunt în mare parte neschimbați. A scăzut cu 3% (de la 61 la 58%) numărul respondenților care accesează date.gov.md o dată pe lună sau mai rar, însă a crescut cu 2% numărul celor care nu au accesat niciodată portalul (de la 3 la 5%).

Graficul 1.3

53% din respondenți afirmă că nu găsesc ușor datele cu caracter public pe portalul date.gov.md (vezi *Graficul 1.4*). În mai 2013, de exemplu, 62% (sau cu 9% mai mulți decât în decembrie 2013) din jurnaliști și activiști afirmau că întâmpină dificultăți la accesarea seturilor de date pe date.gov.md.

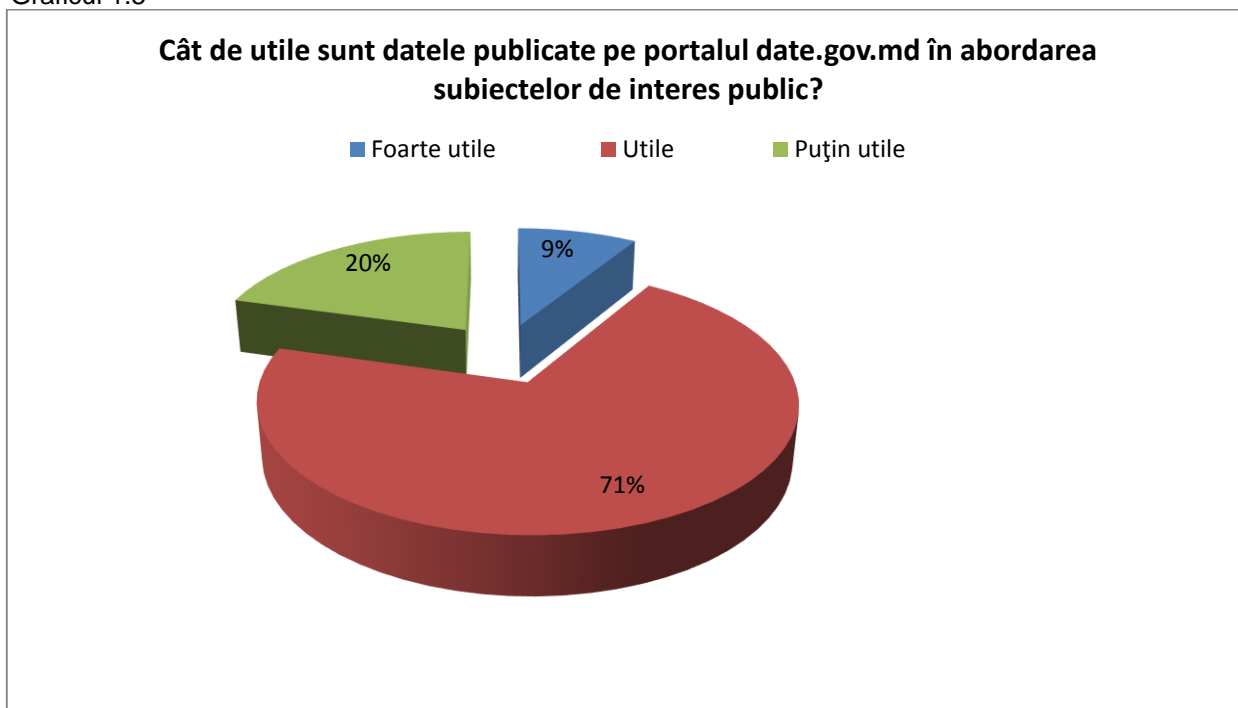
Graficul 1.4

Întrebați cât de utile sunt datele cu caracter public de pe portalul date.gov.md la abordarea subiectelor de interes public, 9% din jurnaliști și reprezentanți ai societății civile au răspuns că sunt foarte utile, 71% - utile și 20% - puțin utile (vezi Graficul 1.5).

Comparativ cu mai 2013, a crescut semnificativ procentajul celor care consideră că datele sunt utile (de la 47 la 71%) și a scăzut numărul respondenților care cred că seturile de date sunt puțin utile (de la 41 la 20%). În plus, niciun jurnalist nu consideră că seturile de date ar fi inutile, pe când în mai 2013 – 3% din respondenți le credeau inutile.

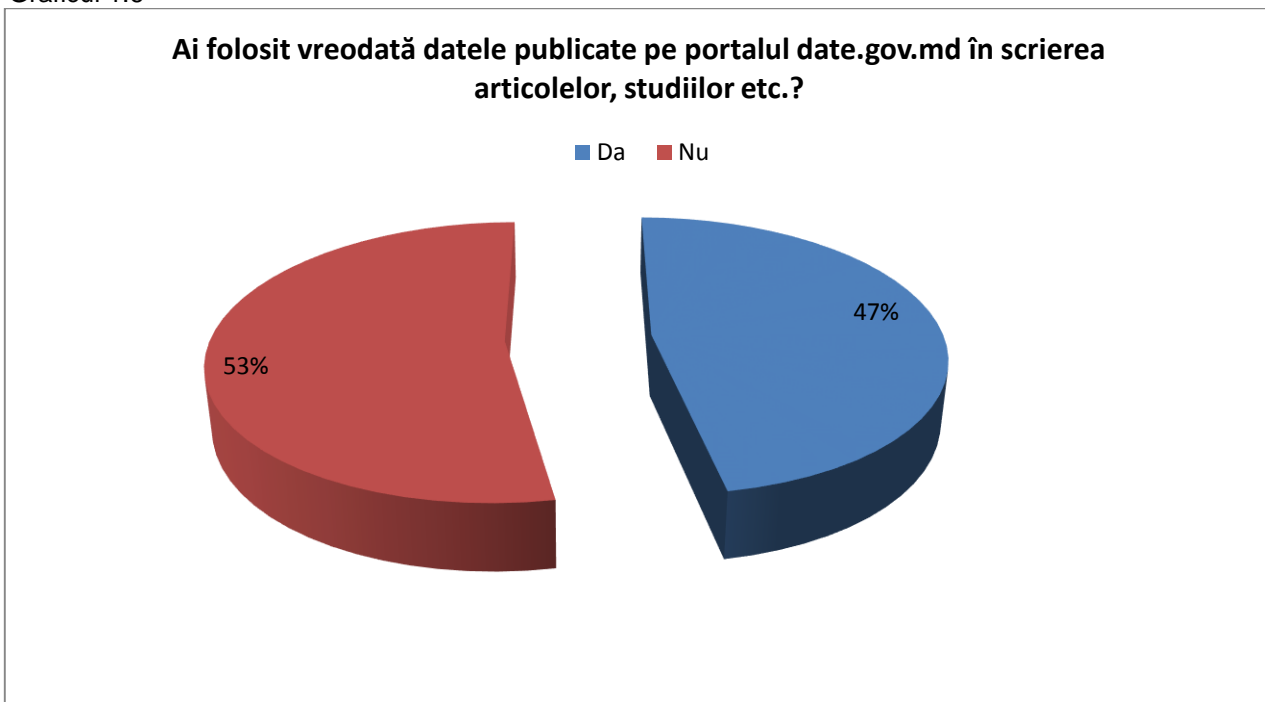
Graficul 1.5

Întrebați dacă au folosit vreodată datele publicate pe portalul date.gov.md la scrierea articolelor, studiilor etc., 53% din jurnaliști și activiști au răspuns negativ (vezi Graficul 1.6). Și acest

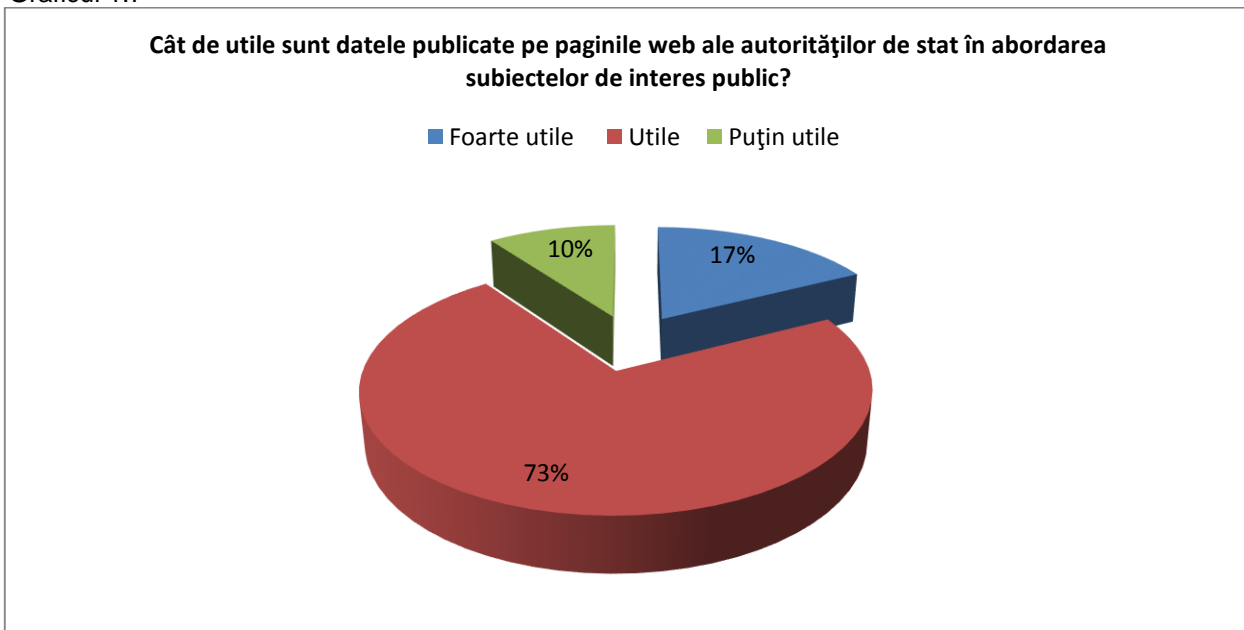
indicator a înregistrat un trend pozitiv din mai 2013 – procentajul celor care folosesc informația de pe date.gov.md în activitatea lor a crescut de la 28 la 47%.

Graficul 1.6

Jurnaliștii și reprezentanții societății civile au fost chestionați privind utilitatea informațiilor de pe paginile web oficiale ale autorităților publice și de stat. Astfel, 90% din respondenți consideră că seturile de date publicate pe paginile web ale autorităților de stat sunt foarte utile sau utile la abordarea subiectelor de interes public. Numai 10% din respondenți cred că informațiile sunt puțin utile (vezi Graficul 1.7). Prin comparație, 80% din cei chestionați consideră că datele de pe portalul date.gov.md sunt foarte utile și utile.

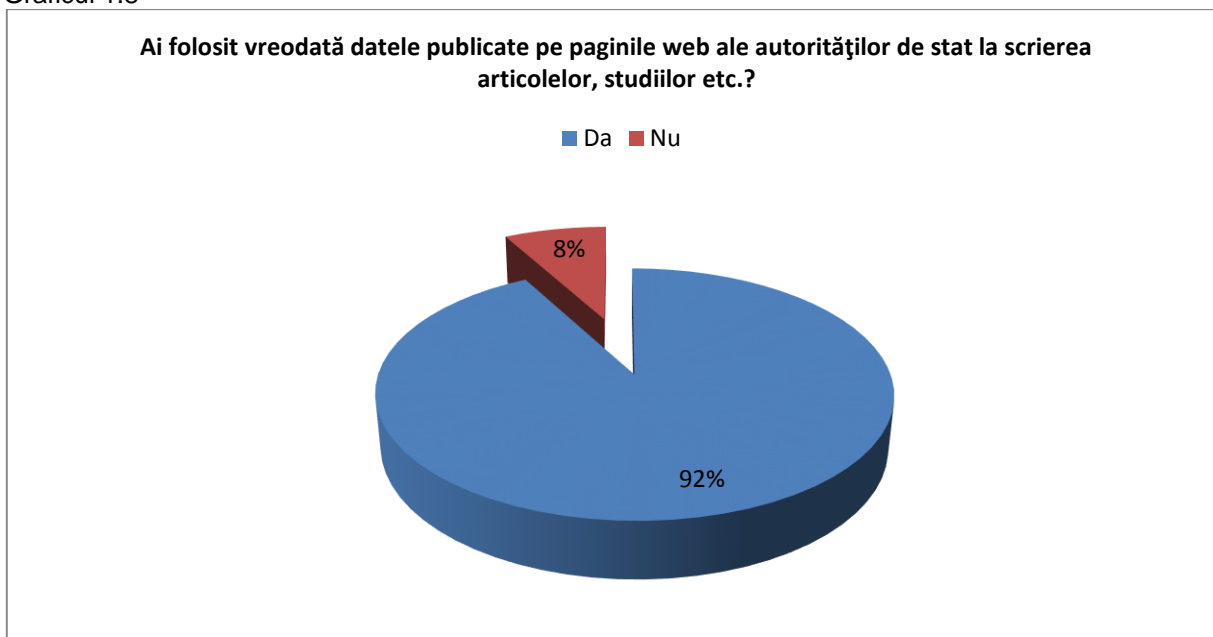
Graficul 1.7

Întrebați dacă au folosit vreodată datele publicate pe paginile web oficiale la scrierea articolelor, studiilor etc., 92% din jurnaliști și reprezentanți ai societății civile au răspuns pozitiv (vezi

Graficul 1.8). Prin comparație, doar 47% din respondenți au folosit informația de pe date.gov.md la realizarea articolelor, cercetărilor etc.

Graficul 1.8

Portalul date.gov.md este mai puțin popular în rândul jurnaliștilor și reprezentanților societății civile din următoarele motive, enunțate și în raportul anterior al CJI:

- unele ministere și instituții de stat sau publice nu se implică deloc sau doar ocazional în deschiderea datelor cu caracter public pe portalul date.gov.md. Principiul de ghișeu unic nu este respectat și site-ul devine inutil pentru cei interesați de activitatea instituțiilor codășe la capitoul deschiderea datelor prin intermediul portalului;
- imposibilitatea de a sorta seturile de date, în funcție de domeniul de activitate al instituției sau de an și lipsa datelor sistematizate pe anii trecuți, îi determină pe vizitatori să viziteze pagina web a ministerului, și nu portalul date.gov.md;
- unele seturi de date nu sunt complete – sau nu conțin toate datele guvernamentale cu caracter public relevante, sau nu sunt actuale;
- nu există un format unic de publicare a datelor (unele sunt în Microsoft Office Excel 2003, altele, în Microsoft Office Excel 2010 sau Microsoft Office Word 2003 sau 2010), ceea ce creează dificultăți la accesarea lor.

Pentru a facilita accesul la datele de pe portal, se recomandă ca datele publicate de ministerele și autoritățile administrative centrale să poată fi sortate după: tipul informației publicate, anul de referință al informației etc. În plus, dacă într-adevăr se dorește ca date.gov.md să fie un ghișeu unic al datelor deschise deținute de instituțiile guvernamentale, instituțiile ar trebui să publice datele sistematizate pe care le au la dispoziție pentru fiecare categorie de informații publice pentru ultimii ani, după care să le actualizeze periodic.

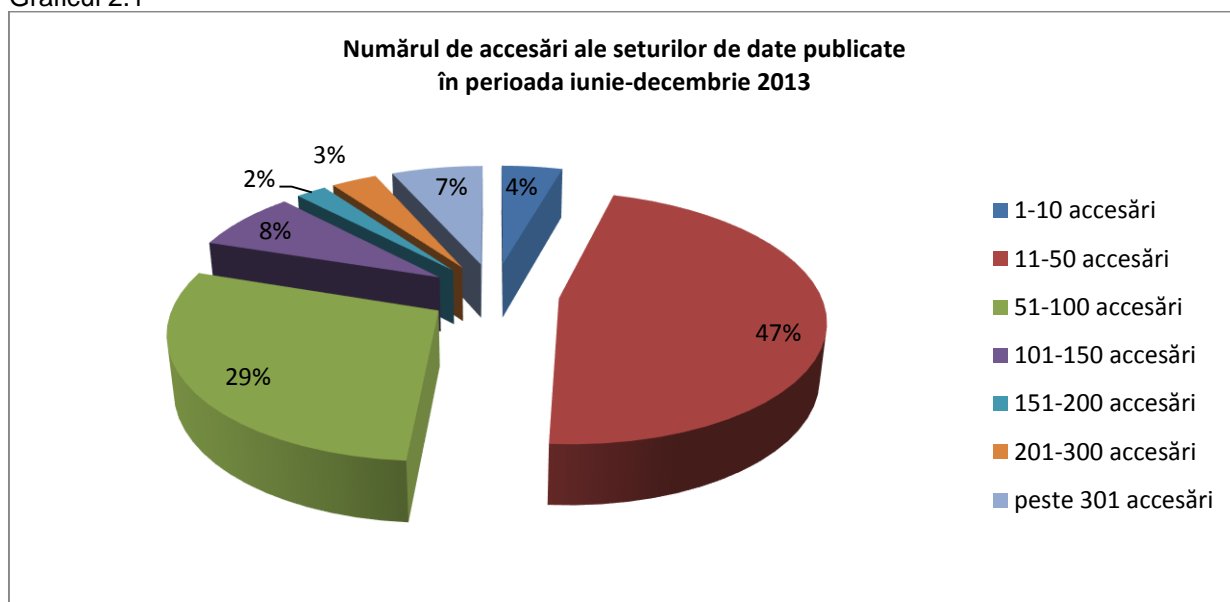
Capitolul 2

2.1 Accesibilitatea și utilitatea datelor cu caracter public, deschise în iunie-decembrie 2013

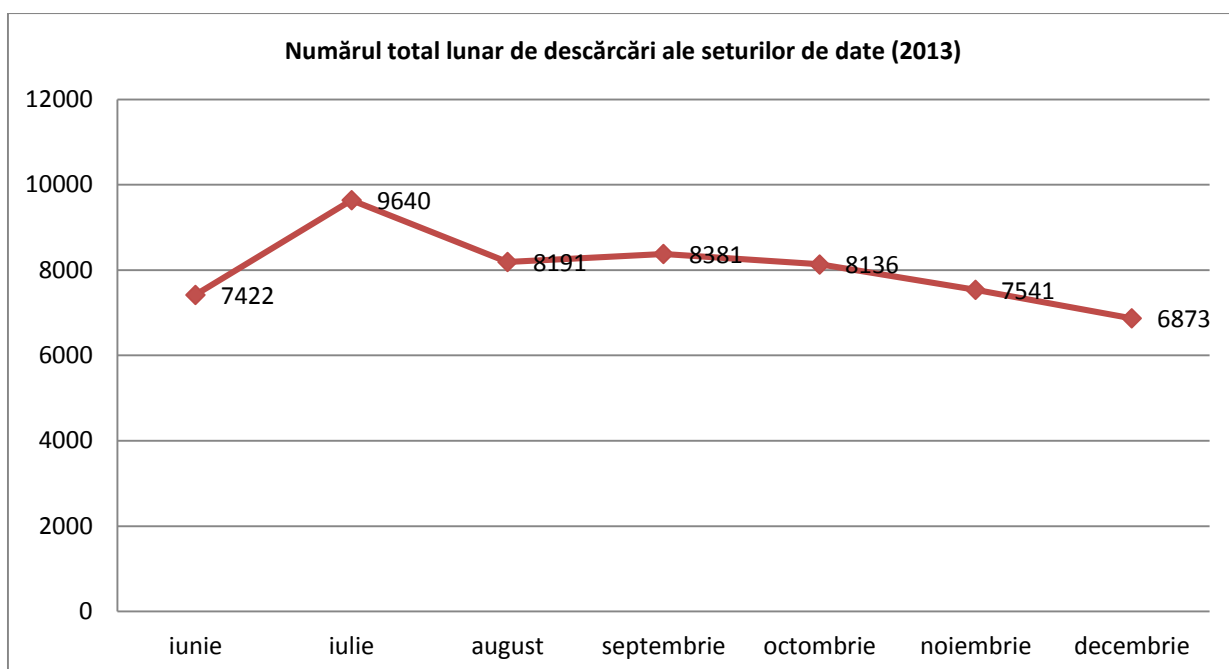
În perioada de raport, 14 instituții publice au publicat pe portalul date.gov.md 90 de seturi de date noi. Pentru a determina interesul publicului față de seturile de date publicate în perioada iunie-decembrie 2013 și, respectiv, utilitatea lor, au fost analizate cele 90 de seturi de date în funcție de numărul de descărcări de pe date.gov.md.

Rezultatele analizei relevă un interes redus al publicului față de seturile de date publicate în perioada de raport. Majoritatea seturilor de date noi (47%) au fost accesate de doar 11-50 de ori, pe când 29% - de 51-100 de ori. Doar 20% din toate seturile de date au fost descărcate de pe date.gov.md de mai mult de 101 ori. Pe de altă parte, 4% din seturile de date au fost accesate de cel mult zece ori (vezi *Graficul 2.1*). Și asta în condițiile în care, potrivit CGE, media lunară a vizitatorilor unici ai portalului date.gov.md este de circa 3000, iar în perioada iunie-decembrie 2013 numărul total lunar de descărcări ale seturilor de date (vechi și noi) a variat între 6873 în decembrie 2013 și 9640 în iulie 2013 (vezi *Graficul 2.2*).

Graficul 2.1

Graficul 2.2

În urma evaluării, a fost realizat și un top 10 al celor mai accesate seturi de date, pentru a afla ce informații îi interesează în special pe vizitatorii portalului date.gov.md (vezi Tabelul 2.1). De remarcat că în top sunt seturi de date postate de **doar cinci instituții din 14**: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor și Serviciul Vamal (cu câte trei seturi de date), Serviciul Fiscal de Stat (cu două seturi de date), Ministerul Culturii și Ministerul Afacerilor Interne (cu câte un set de date).

Lideri incontestabili la capitolul număr de descărcări sunt seturile de date „Lista agenților economici plătitori de TVA”, postate de Serviciul Fiscal de Stat la data de 17.06.2013 (cu 4729 de accesări), și „Lista stațiilor de testare tehnică auto care activează pe teritoriul Republicii Moldova”, postat de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor la data de 29.08.2013 (cu 2454 de accesări).

Pe locul trei este setul de date „Top 100 de exportatori în anul 2012”, postat de Serviciul Vamal la data de 05.07.2013 (cu 478 de accesări), urmat imediat de „Date privind executarea devizului de cheltuieli al Proiectului de Susținere al Programului din Sectorul Drumurilor”, postat de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor la data de 19.06.2013 (cu 474 de accesări).

Vizitatorii portalului date.gov.md s-au mai arătat interesați de lista agenților economici anulați ca plătitori de TVA, top 100 de importatori în anul 2012, date privind îndeplinirea lucrărilor de construcție din fondul rutier, lista caselor și căminelor culturale și a obiectelor de proprietate intelectuală, și starea criminalității în Republica Moldova.

Tabelul 2.1

Top 10 cele mai accesate seturi de date publicate în perioada iunie-decembrie 2013 (situația la data de 10.01.2014)		
Nr.	Denumirea setului de date	Număr de descărcări
1.	Lista agenților economici plătitori de TVA , postat de Serviciul Fiscal de Stat la data de 17.06.2013	4729
2.	Lista stațiilor de testare tehnică auto care activează pe teritoriul Republicii Moldova , postat de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor la data de 29.08.2013	2454

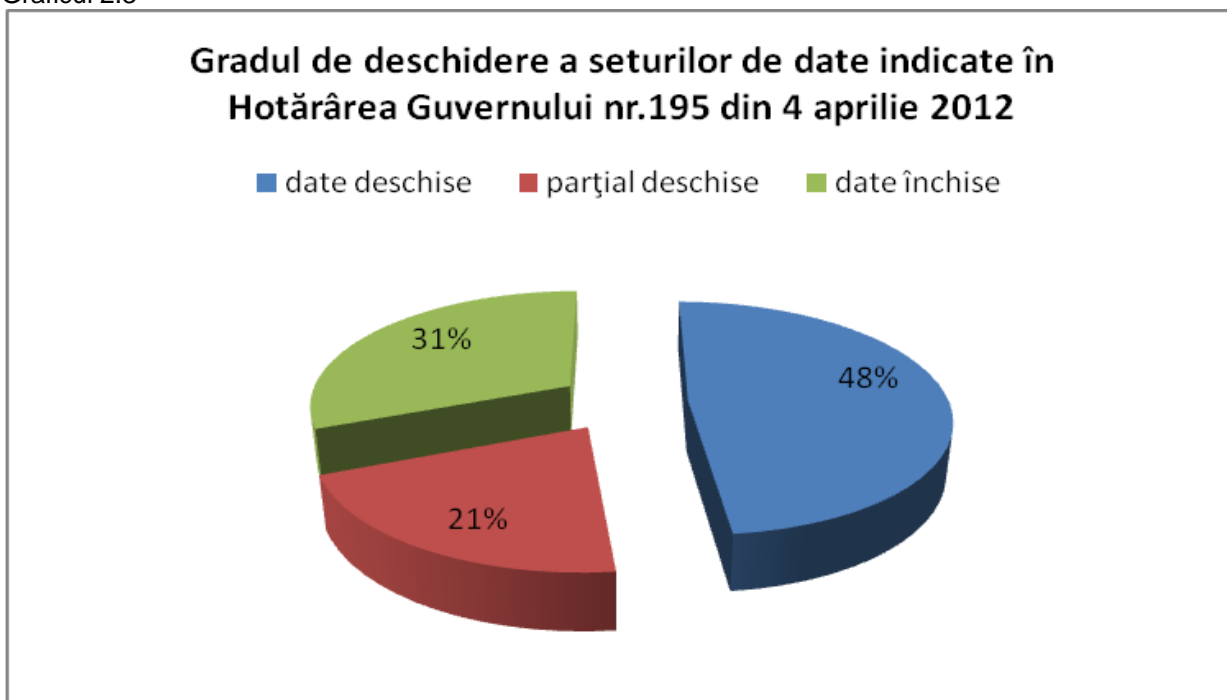
3.	Top 100 de exportatori în anul 2012 , postat de Serviciul Vamal la data de 05.07.2013	478
4.	Date privind executarea devizului de cheltuieli al Proiectului de Susținere al Programului din Sectorul Drumurilor , postat de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor la data de 19.06.2013	474
5.	Lista agenților economici anulați ca plătitori de TVA , postat de Serviciul Fiscal de Stat la data de 19.06.2013	369
6.	Top 100 importatori în anul 2012 , postat de Serviciul Vamal la data de 05.07.2013	347
7.	Date privind îndeplinirea lucrărilor de construcție, reparație, proiectare a drumurilor și procurarea utilajului din fondul rutier , postat de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor la data de 29.10.2013	269
8.	Case și cămine culturale din teritoriu , postat de Ministerul Culturii la data de 05.07.2013	235
9.	Registrul obiectelor de proprietate intelectuală , postat de Serviciul Vamal la data de 03.07.2013	223
10.	Starea criminalității pe teritoriul Republicii Moldova după localități și tipuri de infracțiuni , postat de Ministerul Afacerilor Interne la data de 10.06.2013	173

2.2 Gradul de deschidere a seturilor care nu au fost deschise în 2012 în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.195 din 4 aprilie 2012

La 4 aprilie 2012, Guvernul a aprobat Planul de acțiuni pentru o Guvernare Deschisă pe anii 2012-2013, care conține Lista datelor guvernamentale cu caracter public care vor fi deschise în 2012. Ministerele și alte autorități administrative centrale au fost obligate să întreprindă măsurile necesare pentru executarea integrală și în termenele stabilite a acțiunilor prevăzute în plan. În lista datelor guvernamentale cu caracter public, care urmau a fi deschise în 2012, au fost incluse 29 de seturi de date deținute de organele de stat.

În raportul anterior al CJI, în urma analizei seturilor de date care urmau a fi deschise în 2012, în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.195, s-a ajuns la concluzia că 31% (sau 9 din 29) din seturile de date nu au fost deschise de ministere (vezi Graficul 2.3).

Graficul 2.3

Cele nouă seturi de date nu au fost deschise de cinci ministere. Este vorba de Ministerul Economiei, cu **patru seturi de date**:

- 1) *Datele privind gestionarea resurselor umane în serviciul public;*
- 2) *Datele despre acordarea subsidiilor cetățenilor, mediului de afaceri;*
- 3) *Datele dezagregate referitor la ponderea anumitor sectoare ale economiei (inclusiv din sectorul voluntariat) la formarea PIB-ului și altor indicatori economici importanți;*
- 4) *Datele statistice referitoare la necesarul de finanțare al întreprinderilor.*

Ministerul Tineretului și Sportului, cu **două seturi de date**:

- 5) *Datele privind numărul de instituții gazdă ce îndeplinesc standardele minime de calitate pentru activitatea de voluntariat;*
- 6) *Datele cu privire la activitățile de voluntariat desfășurate pe teritoriul Republicii Moldova.*

Ministerul Afacerilor Interne, cu **un set de date**:

- 7) *Datele privind securitatea rutieră, localizarea accidentelor.*

Ministerul Mediului, cu **un set de date**:

- 8) *Datele despre utilizarea surselor financiare pentru asigurarea calității mediului pentru anul 2012.*

Ministerul Educației cu **un set de date**:

9) *Datele privind reușita școlară pe instituții de învățământ, anul de studii, pentru anul 2012.*

În luna octombrie 2013, CJI a expediat acestor ministere raportul „Evaluarea procesului de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public în anul 2012”, întrebându-le de ce seturile de date sus-menționate nu au fost deschise în 2012. Până la sfârșitul lunii decembrie 2013, CJI a primit răspunsuri de la patru din cele cinci ministere. Ministerul Tineretului și Sportului nu a răspuns la solicitarea CJI.

Ministerul Economiei, la data de 13 noiembrie 2013, a informat CJI că cele patru seturi de date nu au fost publicate pe date.gov.md din următoarele considerente:

Datele dezagregate referitor la ponderea anumitor sectoare ale economiei (inclusiv din sectorul voluntariat) la formarea PIB-ului și altor indicatori economici importanți: „Instituția responsabilă de estimarea PIB și publicarea acestuia este Biroul Național de Statistică (BNS), Ministerul Economiei fiind doar utilizatorul acestor date, precum și al altor indicatori macroeconomici. În ceea ce privește sectorul voluntariat, menționăm că BNS calculează PIB pe forme de proprietate, tipuri de activități economice și pe sectoare instituționale, dar acestea nu permit evidențierea sectorului voluntariat în PIB”.

Datele despre acordarea subsidiilor cetățenilor, mediului de afaceri și Datele statistice referitoare la necesarul de finanțare al întreprinderilor: „Ministerul Economiei nu gestionează astfel de baze de date, respectiv, nu au fost publicate pe portalul date.gov.md”.

Datele privind gestionarea resurselor umane în serviciul publici: „Aceste date nu sunt în competența Ministerului Economiei, respectiv, nu sunt deținute de instituție”.

Ministerul Afacerilor Interne, la data de 15 noiembrie 2013, a informat CJI că „din motive tehnice setul de date privind securitatea rutieră, localizarea accidentelor pentru anul 2012 a fost publicat cu întârziere. La moment au fost înlăturate toate deficiențele tehnice și setul de date este publicat pe portalul date.gov.md”. Într-adevăr, setul de date închis a fost deschis de MAI la data de 11.11.2013.

Ministerul Mediului, la data de 30 octombrie 2013, a informat CJI că setul de date privind utilizarea surselor financiare pentru asigurarea calității mediului „a fost publicat pe web-portalul Ministerului Mediului mediu.gov.md. La fel, recent, acest set de date a fost publicat și pe portalul data.gov.md”. În răspunsul său Ministerul Mediului nu indică link-ul setului de date, iar încercările noastre de a-l găsi pe date.gov.md au fost în van.

Ministerul Educației, la data de 21 noiembrie 2013, a informat CJI că setul de date privind reușita școlară pe instituții de învățământ, anul de studii, pentru anul 2012 „a fost plasat de Ministerul Educației pe portalul date.gov.md în două fișiere: Media notelor la examenele de bacalaureat și Media notelor la discipline în clasele 10-12”. Într-adevăr, pe portal sunt publicate aceste informații, data postării fiind 10.04.2011. Nu este încă menționată data ultimei actualizări, ceea ce l-ar ajuta pe utilizator să înțeleagă că este vorba de un set nou de date, dar nu de unul din 2011 sau 2010.

Concluzii

Din cele 41 de ministere și autorități ale administrației centrale prezente pe portalul date.gov.md, doar 14 (sau 34%) au publicat în perioada iunie-decembrie 2013 seturi de date noi. În total, în perioada de raport au fost publicate 90 de seturi de date noi, cele mai multe (16) aparținând Camerei de Licențiere. În lipsa unor sancțiuni disciplinare sau de altă natură, multe ministere și instituții publice pur și simplu ignoră prevederile dispozițiilor și hotărârilor Guvernului, care prevăd identificarea lunară a seturilor de date de interes pentru cetățeni și business și publicarea lor pe portalul date.gov.md.

Adoptarea Legii nr. 305 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public nu a impulsionat în mare măsură, în a doua jumătate a anului 2013, procesul de deschidere a informațiilor publice. Unul din motive este adoptarea cu întârziere, la 8 noiembrie 2013, a Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 305 din 26 decembrie 2012 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public.

Presiunile din partea societății civile pot determina ministerele și autoritățile de stat să publice cu regularitate seturi de date noi pe portalul date.gov.md. În urma raportului anterior al CJI „Evaluarea procesului de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public în anul 2012”, patru instituții care până la publicarea raportului aveau restanțe la deschiderea datelor au făcut public timp de șase luni un număr important de seturi de date.

Jurnaliștii și reprezentanții societății civile nu accesează în continuare cu regularitate seturile de date publicate pe portalul date.gov.md. Doar 27% din respondenți afirmă că consultă informația de pe portal în fiecare zi sau o dată pe săptămână. Comparativ cu mai 2013, mai puțini jurnaliști și activiști întâmpină dificultăți la accesarea seturilor de date pe date.gov.md. Totuși, numărul lor rămâne în continuare mare (53%). Pe de altă parte, a crescut semnificativ procentajul ziariștilor și reprezentanților societății civile care consideră că datele publicate pe portalul date.gov.md sunt utile (de la 47 la 71%) și, respectiv, a scăzut numărul celor care cred că seturile de date sunt puțin utile (de la 41 la 20%).

Datele publicate pe paginile web guvernamentale oficiale sunt mai des folosite la scrierea articolelor, studiilor etc. decât cele de pe portalul date.gov.md. 92% din respondenți față de 47% au folosit informația de pe site-urile oficiale la realizarea articolelor, cercetărilor etc. Motivele folosirii reduse a date.gov.md sunt: i) nerespectarea principiului de ghîșeu unic de către un număr important de ministere și autorități publice centrale în procesul de deschidere a datelor, portalul devenind inutil pentru cei interesați de activitatea instituțiilor codase la capitolul deschiderea datelor prin intermediul portalului; ii) posibilitățile limitate de sortare a datelor deschise în funcție de domeniul de activitate al instituției sau de an; iii) lipsa datelor pentru anii precedenți și a informațiilor actualizate și complete; iv) nerespectarea unui format unic de publicare a datelor, ceea ce creează dificultăți la accesarea lor.

Analiza interesului publicului față de seturile de date publicate în perioada iunie-decembrie 2013 și, respectiv, utilitatea lor pentru public, relevă un interes redus față de seturile de date publicate în perioada de raport. Majoritatea seturilor de date noi (47%) au fost accesate de doar 11-50 de ori, pe când 29% - de 51-100 de ori. Doar 20% din toate seturile de date au fost descărcate de pe date.gov.md de mai mult de 101 ori.

Șase seturi de date din cele 29, care urmau a fi făcute publice în 2012 în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.195, nu au fost deschise nici până la sfârșitul lunii decembrie 2013. Unele seturi de date nu au fost deschise pe motiv că nu sunt deținute de instituțiile care, potrivit

Hotărâri nr.195, sunt responsabile de publicarea lor. Chiar dacă se cunoaște problema, sarcina publicării acestor seturi de date nu a fost transferată către organele care dețin datele.

Recomandări

Ținând cont de faptul că situația privind deschiderea datelor guvernamentale cu caracter public în perioada iunie-decembrie 2013 nu s-a schimbat în mare măsură, raportul reiterează o parte din recomandările incluse în raportul anterior al CJI.

Se recomandă să fie schimbate principiile de funcționare a portalului date.gov.md în conformitate cu necesitățile jurnaliștilor, societății civile etc. Interconectarea paginilor web oficiale ale ministerelor și instituțiilor publice cu portalul date.gov.md va rezolva problema participării autorităților publice centrale la inițiativa date deschise, nu și problema accesibilității și relevanței pentru utilizatori a datelor publicate.

Pentru a asigura o mai mare accesibilitate a datelor publicate pe portalul date.gov.md, se recomandă îmbunătățirea motoarelor de sortare și căutare a datelor pe portal. Centrului de Guvernare Electronică i se recomandă să organizeze discuții publice online sau focus grupuri cu reprezentanții mass-media, ai societății civile etc. privind structura noii pagini web.

Pentru a asigura relevanța și utilitatea datelor deschise pentru mass-media și societatea civilă, se recomandă: i) identificarea unor criterii clare de stabilire a spectrului complet de date guvernamentale care trebuie deschise de fiecare instituție în parte, exercițiu care ar trebui să fie făcut de fiecare instituție în colaborare cu societatea civilă; ii) stabilirea unor criterii bine definite de publicare a seturilor de date deschise, așa încât acestea să fie complete, comprehensive și actuale.

Seturile de date deschise sunt inutile dacă publicul nu știe de existența lor. Se recomandă elaborarea unei strategii guvernamentale de promovare a seturilor de date deschise în mass-media, în rândul societății civile etc. și, ulterior, implementarea ei prin folosirea unor tehnici necostisitoare, cum ar fi rețelele sociale, buletinele informative electronice etc.

Se recomandă societății civile să monitorizeze în continuare procesul de deschidere a datelor guvernamentale cu caracter public. Pe termen scurt, pentru a asigura relevanța și utilitatea datelor deschise, este important să fie analizate listele documentelor publice, inclusiv ale datelor structurate pe care le dețin și sunt destinate reutilizării, pe care autoritățile administrative centrale urmează să le elaboreze până la mijlocul lunii februarie 2014. Pe termen lung, este necesar să fie monitorizat modul în care datele incluse în liste sunt deschise de către instituțiile de stat și publice.